Lietas arhīva Nr. A42-00506-24/37
ECLI:LV:ADRJJTN:2024:0418.A420204123.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Jelgavā 2024. gada 18. aprīlī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā: tiesnesis Aldis Vīksne,

piedaloties pieteicējam /pers. A/, pilnvarotajam pārstāvim /pers. B/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātā Valsts meža dienesta pārstāvei /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru noteiktu nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu, izdošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ ar iesniegumu vērsās Valsts meža dienestā (turpmāk – dienests), lūdzot atlīdzināt nemantisko kaitējumu 5000 *euro*. Pieteicēja ieskatā nemantiskā kaitējuma esība pierādīta ar dienesta Zemgales virsmežniecības 2019. gada 5. decembra lēmumu Nr. /numurs/, spriedumiem lietā Nr. A420141220, Zemgales virsmežniecības 2022. gada 5. aprīļa lēmumu Nr. /numurs/, dienesta 2022. gada 3. maija lēmumu Nr. /numurs/ (turpmāk – dienesta 2022. gada 3. maija lēmums) un Administratīvās rajona tiesas 2023. gada 10. maija spriedumu lietā Nr. A420208622 (turpmāk – 2023. gada 10. maija spriedums).

[2] Ar Valsts meža dienesta 2023. gada 31. jūlija lēmumu Nr. /numurs/ (turpmāk – Lēmums) nolemts noraidīt pieteicēja iesniegumu par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu. Lēmums pamatots ar turpmāk minētiem argumentiem.

[2.1] Pieteicējs nepamatoti saista atlīdzinājuma prasījumu ar dienesta Zemgales virsmežniecības 2019. gada 5. decembra lēmumu Nr. /numurs/ un spriedumiem lietā Nr. A420141220, jo nav konstatēts dienesta prettiesisks administratīvais akts vai tā izdošanas procesā pieļauts būtisks procesuālais pārkāpums. Tādējādi lietā nav konstatējams zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats, uz ko norāda arī Administratīvā apgabaltiesa 2023. gada 25. aprīļa spriedumā lietā Nr. A420230522.

[2.2] 2023. gada 13. jūnijā stājās spēkā 2023. gada 10. maija spriedums, ar kuru tika apmierināts pieteicēja pieteikums un atcelts dienesta 2022. gada 3. maija lēmums. Pieteicējs uzskata, ka ar 2023. gada 10. maija spriedumu ir pierādīts pieteicēja tiesību un interešu aizskārums, līdz ar to nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu.

[2.3] Dienests konstatē, ka pieteicējam bija liegtas medību tiesības vairākās dienesta lēmumā norādītajās platībās, bet prasījums par atlīdzinājumu pamatots tikai ar apgalvojumu, ka rezultātā pasliktinājusies pieteicēja veselība. Nekādi pierādījumi, kas apliecinātu veselības pasliktināšanos, pie tam tieši saistībā ar medību platību samazināšanos, nav iesniegti. Tādējādi nav iespējams izvērtēt, vai un cik lielā mērā dienesta lēmumi varēja ietekmēt pieteicēja veselības stāvokli. Pieteicējs arī nav pamatojis, ka viņam nodarīts būtisks tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Tādējādi nav pierādīts Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 6. panta pirmajā daļā paredzētais priekšnoteikums zaudējuma atlīdzinājumam, t. i., tieša cēloņsakarība starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

[2.4] Dienestam kā valsts pārvaldes iestādei nevarēja būt nodoms izdot prettiesisku administratīvo aktu. Kā izriet no lietas materiāliem, dienestam sākotnēji bija pamats uzskatīt, ka medību tiesību nomas līgumi izbeigti saskaņā ar līgumu noteikumiem, jo bija saņemts attiecīgs iesniegums no īpašnieces. Uzskatīt, ka nemantiskā kaitējuma nodarīšana pieteicējam ir pierādīta ar faktu, ka tiesa ir apmierinājusi pieteikumu par dienesta lēmuma atcelšanu, un nevērtēt tiesas motīvus, pieņemot spriedumu, ir formāli un virspusēji.

2023. gada 10. maija spriedumā tiesa norāda: „Vienlaikus tiesa atzīst, ka cēlonis nepamatota Lēmuma pieņemšanai šajā gadījumā bija nepareiza dienesta lietas faktisko apstākļu un tiesību normu interpretācija, nevis pieteicēja neuzklausīšana pirms sākotnējā lēmuma izdošanas."

Vērtējot jautājumu par nemantiskā kaitējuma noteikšanu atbilstoši Atlīdzināšanas likuma 14. panta pirmās daļas normai, jāsecina, ka: 1) dienestam sākotnēji bija pamats uzskatīt, ka medību tiesību nomas līgumi izbeigti saskaņā ar līgumu noteikumiem; 2) lietā būtiska nozīme bija Ministru kabineta 2014. gada 22. jūlija noteikumu Nr. 421 „Medību noteikumi" 20.4. apakšpunkta interpretācijai.

[2.5] Izskatāmajā gadījumā atbilstīgs atlīdzinājums bija dienesta 2022. gada 3. maija lēmuma atcelšana ar 2023. gada 10. maija spriedumu. Tādējādi dienestam nav tiesiska pamata atlīdzināt pieteicējam nemantisko kaitējumu 5000 *euro* apmērā.

Ievērojot, ka pieteicējs savu viedokli un argumentus ir izklāstījis 2023. gada 26. jūnija iesniegumā, līdz ar to papildus pieteicēja viedokļa noskaidrošana nav lietderīga un adekvāta.

[3] Pieteicējs Lēmumam nepiekrita un ar pieteikumu vērsās Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētiem argumentiem.

[3.1] Pieteicējs nepiekrīt dienesta apgalvojumam, ka dienesta lēmuma atcelšana ir atbilstīgs atlīdzinājums, jo tieši dienesta prettiesiski pieņemtais lēmums noveda pie tiesvedības procesa, un šāds apgalvojums, pieteicēja skatījumā, ir necieņas izrādīšana un ņirgāšanās par pieteicēju. Turklāt šis nav pirmais gadījums, ka dienests rīkojās prettiesiski, jo jau 2019. gadā uzsāktais process bija par identisku gadījumu un lēmums lietā Nr. A420141220 tika pieņemts tikai 2022. gadā, konstatējot, ka Zemgales virsmežniecība pieļāvusi procesuālus pārkāpumus.

[3.2] Gadījumā, ja dienestam pietrūka pierādījumu lēmuma pieņemšanai, tad kādēļ dienests neizmantoja Administratīvā procesa likuma 59. panta normas un nepieprasīja informāciju par pierādījumiem, ka pieteicējam pasliktinājās veselība. Vai šādos gadījumos ir iespējams vērsties pie ārstu konsīlija

vai kā citādi apliecināt, ka pieteicējam pasliktinājās veselība (paaugstinājās asinsspiediens, saasinājās podagra, bija jālieto nomierinoši medikamenti). Vai pieteicējam būtu jāpierāda, ka viņam ir noteikta 2. invaliditātes grupa, un katra stresa situācija pasliktina veselības stāvokli. Pieteicējs stresā dzīvo kopš 2019. gada procesa, un vēl ilgāk, jo šī nebija pirmā reize, ka tiek pārkāptas procesuālās normas. Pieteicēja ieskatā nav jāpierāda fakts, kas ir pašsaprotams, jo jebkura tiesvedība jau rada stresu, vēl jo vairāk, ja zināms, ka dienests ir rīkojies prettiesiski. Pieteicējs uzskata, ka dienests apzināti pieņēma prettiesisku lēmumu, jo lietā tika iesniegti pierādījumi, ka dienests nav tiesīgs izlemt jautājumu par līguma laušanu. Tas bija civiltiesisks strīds, kas arī tika norādīts dienestam, bet šie apstākļi netika ņemti vērā.

[3.3] Dienests nav ņēmis vērā, ka saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 6. pantu ir konstatējama tieša cēloņsakarība starp Zemgales virsmežniecības lēmumu un tālākam darbībām, kuru dēļ pieteicējs bija spiests izmantot jurista palīdzību. Zemgales virsmežniecības rīcība radīja un noteica šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas radījis šīs sekas. Ja Zemgales virsmežniecība būtu rīkojusies tiesiski, t. i., saskaņā ar Administratīvā procesa likuma un Civillikuma normām, tad nebūtu bijis nepieciešams lēmumu apstrīdēt un izmantot jurista pakalpojumus.

[3.4] Šis nav tas gadījums, ka pieteicējam būtu jāsamierinās ar uzvarēto tiesvedību, jo nevar atjaunot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas. Pieteicējs ir tiesīgs prasīt nemantiskā kaitējuma atlīdzību, jo saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 14. panta otro daļu nemantisko kaitējumu atlīdzina, samaksājot atbilstīgu atlīdzību.

[4] Rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu dienests to neatzīst, pamatojoties uz Lēmumā minētiem argumentiem, papildus norādot turpmāk minēto.

[4.1] Dienesta 2022. gada 3. maija lēmuma atcelšana ar 2023. gada 10. maija spriedumu atjaunoja stāvokli, kāds pastāvēja pirms dienesta Zemgales virsmežniecības 2022. gada 5. aprīļa lēmuma Nr. /numurs/, t. i., zemes vienības ar kadastra Nr. /numurs A/, Nr. /numurs B/, Nr. /numurs C/ un Nr. /numurs D/ tika atkal pievienotas pieteicēja individuālā medību iecirkņa /Nosaukums/ medību platībām.

[4.2] Iesniegumam par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu pieteicējs nebija pievienojis nekādus pierādījumus par veselības pasliktināšanos saistībā ar medību platību samazināšanos. Tādi nav pievienoti arī pieteikumam. Tādējādi nav iespējams izvērtēt, vai dienesta lēmumi varēja ietekmēt pieteicēja veselības stāvokli. Bez tam dienests vēlas atkārtoti vērst uzmanību uz faktu, ka vispārīgi tiesības medīt (tikai ne strīdus platībās) pieteicējam netika liegtas, pieteicējs varēja turpināt medīt citās zemes vienībās – individuālā medību iecirkņa /Nosaukums/ medību platībās.

[4.3] Atlīdzināšanas likuma 8. panta izpratnē nepieciešamība prettiesisko darbību apstrīdēt un pārsūdzēt un šim nolūkam veltītās pūles pašas par sevi nav uzskatāmas par nelabvēlīgām sekām. Turklāt dienests ir atlīdzinājis pieteicējam ar juridisko palīdzību administratīvajā lietā Nr. A420208622 saistītās izmaksas.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs prasījumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā minētiem argumentiem.

Atbildētājas pārstāve prasījumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumā minētiem argumentiem.

Motīvu daļa

[6] Lietā nav strīda, ka ar 2023. gada 10. maija spriedumu atcelts dienesta 2022. gada 3. maija lēmums Nr. /numurs/ (*lietas 17.-18. lapa*), ar kuru atstāts spēkā Zemgales virsmežniecības 2022. gada 5. aprīļa lēmums Nr. /numurs/ (*lietas 19. lapa*). Tāpat nav strīda, ka pieteicējs ar iesniegumu vērsās dienestā (*lietas 9. lapa*), lūdzot atlīdzināt nemantisko kaitējumu 5000 *euro*.

Secināms, ka lietā pastāv strīds, vai dienestam uzliekams pienākums atlīdzināt pieteicējam nemantisko kaitējumu 5000 *euro* apmērā.

[7] No lietas materiāliem (pieteikuma, zaudējumu atlīdzināšanas iesnieguma) izriet, ka pieteicējs lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 5000 *euro* apmērā, kas pieteicēja ieskatā nodarīts ar 2022. gada 3. maija lēmumu, ar kuru atstāts spēkā Zemgales virsmežniecības 2022. gada 5. aprīļa lēmums Nr. /numurs/ (ar minēto lēmumu no pieteicēja individuālā medību iecirkņa medību platībām izslēgta virkne nekustamo īpašumu).

[8] Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. pants noteic, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Satversmes tiesa, interpretējot minēto normu, ir atzinusi, ka cilvēka pamattiesību aizsardzība kā viena no tiesiskas valsts svarīgākajām garantijām nosaka valsts pienākumu nodrošināt efektīvu aizsardzību ikvienam, kura tiesības ir pārkāptas. Šī norma ietver vispārēju garantiju – ja valsts ir pārkāpusi indivīda tiesības, tam ir tiesības uz atlīdzību (*Satversmes tiesas 2012. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-21-01 6. punkts*).

Atlīdzināšanas likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai nemantisko kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 8. panta 1. punktu nemantiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas.

Atbilstoši Atlīdzināšanas likuma 14. panta pirmajā daļā noteiktajam nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Nemantisko kaitējumu atlīdzina, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, – atvainojoties vai samaksājot atbilstīgu atlīdzību. Ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, nemantiskā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt arī rakstveida vai publiska atvainošanās (*Atlīdzināšanas likuma 14. panta otrā un trešā daļa*) vai naudā (*Atlīdzināšanas likuma 14. panta ceturtā daļa*).

Kā izriet no minētajām tiesību normām, tad nemantisko kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Kaitējumu var atlīdzināt, atjaunojot tiesisko stāvokli, atvainojoties un/vai samaksājot atlīdzību naudā.

Tādējādi nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu, tā veidu un apmēru noteic tiesību aizskāruma nozīmīgums (būtiskums) un kaitējuma smagums. Līdz ar to, arī tad, ja ir pieļauts nozīmīgs (būtisks) tiesību aizskārums, bet kaitējums nav smags, vispārīgi iespējami visi minētie atlīdzinājuma veidi. Atbilstošā atlīdzinājuma noteikšanā nepieciešama aizskāruma un atlīdzinājuma samērošana, ņemot vērā Atlīdzināšanas likuma 14. panta pirmajā daļā norādītos apstākļus.

Kā jau tiesa secināja iepriekš, lietā nav strīda, ka ar 2023. gada 10. maija spriedumu (*sk. sprieduma 15. punktu, lietas 16. lapa*), konstatējot lēmuma prettiesiskumu, atcelts dienesta 2022. gada 3. maija lēmums Nr. /numurs/. Attiecīgi konstatējams, ka lietā apstiprinās nemantiskā kaitējuma

atlīdzinājuma tiesiskais pamats - valsts pārvaldes iestādes prettiesisks administratīvais akts (*Atlīdzināšanas likuma 8. panta 1. punkts*).

[9] Pieteicējs lūdz noteikt nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu 5000 *euro* apmērā par viņa tiesību aizskārumu.

Pieteicējs pieteikumā norāda, ka pieteicēja ieskatā dienests nepamatoti neizmantoja Administratīvā procesa likuma 59. pantā noteiktās iestādes tiesības un nepieprasīja pierādījumus, kas apstiprinātu pieteicēja veselības stāvokļa pasliktināšanos.

Tāpat no pieteicēja 2022. gada 26. jūnija iesnieguma dienestam par nemantiskā kaitējuma atlīdzību (*lietas 9. lapa*) izriet pieteicēja norāde, ka prettiesiskais administratīvais akts un turpmākā tiesvedība bijusi par iemeslu, kas radīja pieteicējam stresu un pārdzīvojumus, pasliktinājās veselība, kas izpaudās kā palielināts asinsspiediens, trauksme un bezmiegs. Pieteicējs arī norāda, ka viņam tika liegtas medību tiesības, ar prettiesisku 2022. gada 3. maija lēmumu izslēdzot no medību iecirkņa medību platībām vairākus nekustamos īpašumus.

[10] Atlīdzības likuma 14. panta ceturtā daļa nosaka, ka nemantiskā kaitējuma atlīdzību nosaka līdz 7000 *euro* apmērā. Ja nodarīts smags nemantiskais kaitējums, atlīdzību var noteikt līdz 10 000 *euro* apmērā, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzības apmērs var būt līdz 30 000 *euro*.

Savukārt Atlīdzināšanas likuma 11. panta otrā daļa noteic, ka faktus, kas apliecina nemantiskā kaitējuma nodarīšanu, pierāda ar Administratīvā procesa likumā norādītajiem pierādīšanas līdzekļiem. Privātpersonai ir pienākums norādīt, kā izpaudies tās nemantisko tiesību un ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, un pamatot atlīdzinājuma apmēru.

Secināms, ka tiesai jāpārbauda, vai lietā esošie pierādījumi apstiprina nemantiskā kaitējuma nodarīšanu un vai ir pamatots tā apmērs.

[11] Kā jau tiesa konstatēja iepriekš, tad pieteicējs prasījumu par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu pamato ar to, ka prettiesiskais administratīvais akts un turpmākā tiesvedība bijusi par iemeslu, kas radīja pieteicējam stresu un pārdzīvojumus, kuru rezultātā pasliktinājās pieteicēja veselība (kas izpaudās kā palielināts asinsspiediens, trauksme un bezmiegs).

Tiesa konstatē, ka pieteicējs, vēršoties ar iesniegumu dienestā, neiesniedza iestādei attiecināmus un pārbaudāmus pierādījumus, kas apstiprinātu pieteicēja paskaidroto par veselības stāvokli. Arī vēršoties tiesā, pieteicējs pieteikumam nepievienoja atbilstošus pierādījumus.

Tikai izpildot tiesas norādījumus par pierādījumu nepietiekamību lietā (*sk. tiesas sēdes protokolu, lietas 42.-43. lapa*), pieteicējs iesniedza tiesai invaliditātes apliecību un Veselības un darbnespēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2019. gada 20. maija lēmumu Nr. /numurs/ (*lietas 46. lapa*), ar kuru pieteicējam noteikta otrās invaliditātes grupa.

Kā izriet no iepriekšminētā Veselības un darbnespēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas lēmuma, pieteicējam invaliditāte noteikta no /datums/, proti, krietnu laiku pirms tika izdots par prettiesisku atzītais administratīvais akts. Attiecīgi secināms, ka cēloņi, kas bija par iemeslu pieteicēja invaliditātes noteikšanai nevarēja būt izraisīti ar par prettiesisku atzīto administratīvo aktu un tam sekojošo tiesvedību.

Administratīvā procesa likuma 161. panta pirmā daļa nosaka, ka administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi.

Pamatojoties uz iepriekšminēto tiesisko regulējumu, tiesas ieskatā tikai pieteicēja sniegtais paskaidrojums nav uzskatāms par pierādījumu izskatāmajā gadījuma, ņemot vērā, ka to neapstiprina citi lietā iesniegtie pierādījumi.

[12] Tiesa nepiekrīt pieteicēja viedoklim, ka dienests nepamatoti neizmantoja Administratīvā procesa likuma 59. pantā noteiktās iestādes tiesības un neieguva nepieciešamos pierādījumus, kas apstiprinātu pieteicēja veselības stāvokļa pasliktināšanos.

Tiesa norāda, ka tieši pati persona (pieteicējs) ir vislabāk informēta, kādi iespējamie pierādījumi ir tās vai arī citu (ne dienesta) iestāžu rīcībā, kas varētu apstiprināt paskaidrojumā sniegto informāciju (*sk. Administratīvā procesa likuma 59. panta ceturto daļu*). Līdz ar to tieši pieteicējam primāri bija pienākums iesniegt viņa rīcībā esošos pierādījumus vai sniegt dienestam informāciju par citiem pierādījumiem, kuri nav viņa rīcībā, bet atrodas kādas iestādes rīcībā. No tiesību normām neizriet iestādes pienākums meklēt un iegūt pieteicēja vietā iespējamos pierādījumus, kas apstiprinātu pieteicēja paskaidrojumā sniegto informāciju. Iestādei (dienestam) ir noteikts tikai pienākums pēc iespējas dot administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus. Ņemot vērā, ka arī pēc tiesas norādījumiem par iesniedzamajiem iespējamiem pierādījumiem (*sk. tiesas sēdes protokolu, lietas 42.-43. lapa*) tiesā tika iesniegti tikai pierādījumi, kas neapstiprināja pieteicēja viedokli par veselības pasliktināšanos saistībā ar prettiesisko lēmumu un turpmāko tiesvedību, tad nav būtiskas nozīmes apstāklim, ka dienests administratīvajā procesā iestādē nedeva skaidrus norādījumus par iespējamiem pierādījumiem, jo minētais nemainītu procesa rezultātu.

[13] No pieteikuma kopsakarā ar tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem izriet pieteicēja viedoklis, ka pieteicējs izjutis pazemojumu un veltījis pūles, pierādot lēmuma prettiesiskumu iestādē un tiesā.

Tiesa norāda, ka tiesu praksē ir konsekventi atzīts, ka neērtības, kas rodas dēļ tā, ka prettiesisks lēmums jāapstrīd augstākā iestādē vai jāpārsūdz tiesā, pašas par sevi nerada morālu kaitējumu. Tādi apstākļi kā nepieciešamība ar iesniegumiem vērsties institūcijās un tiesā nav uzskatāmi par morālās ciešanas radošiem (*Senāta 2009. gada 18. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-229/2009, A42490806, 9. punkts*).

Kopsakarā ar iepriekšminēto, secināms, ka tikai pieteicēja neērtības, arī izjūtas, kas radušās dēļ tā, ka prettiesisks lēmums bija jāapstrīd augstākā iestādē vai jāpārsūdz tiesā, pašas par sevi nerada pieteicējam būtisku nemantisko kaitējumu, kā to norāda pieteicējs.

[14] No lietas materiāliem izriet arī norāde, ka pieteicēja ieskatā nemantiskais kaitējums pieteicējam nodarīts, ar prettiesisku 2022. gada 3. maija lēmumu, ar kuru no pieteicēja medību iecirkņa medību platībām tika izslēgti vairāki nekustamie īpašumi, šādā veidā liedzot medību tiesības.

Tiesa var piekrist, ka minētais tiesību ierobežojums var izsaukt negatīvas emocijas personā, kas hipotētiski varēja ietekmēt arī pieteicēja veselības stāvokli (minētais lietā neapstiprinās ar pārbaudītiem pierādījumiem). Tomēr minētais vērtējams kopsakarā ar apstākli, ka pieteicējam netika liegtas medību tiesības pilnībā, bet tikai dažās no zemes vienību platībām, kas netraucēja pieteicējam turpināt medīt citās zemes vienībās – individuālā medību iecirkņa /Nosaukums/ medību platībās (minētais tiesas sēdē arī apstiprināts).

Pamatojoties uz iepriekšminētajiem lietā konstatētajiem apstākļiem, tiesa secina, ka, lai arī atzīstams, ka ir noticis pieteicēja tiesību aizskārums, tomēr secināms, ka nodarītais nemantiskais kaitējums nav atzīstams par smagu.

No lietas materiāliem izriet, ka atbildētāja ieskatā izskatāmajā gadījumā atbilstīgs atlīdzinājums bija dienesta 2022. gada 3. maija lēmuma atcelšana ar 2023. gada 10. maija spriedumu, kam nepiekrīt pieteicējs, vēloties saņemt atlīdzinājumu naudā - 5000 *euro* apmērā.

Līdz ar to tiesa turpmāk vērtē, vai pieteicējam nosakāms nemantiskā kaitējuma atlīdzinājums naudas izteiksmē.

[15] Senāts ir atzinis, ka nedrīkst aizmirst, ka atlīdzinājums var būt nepieciešams tādēļ, lai atturētu iestādi no turpmākiem pārkāpumiem nākotnē. Atlīdzinājuma preventīvā funkcija nozīmi iegūst tādās valsts pārvaldes jomās, kurās vērojama sistemātiska, ilgstoša personu tiesību neievērošana un valsts

nerīkojas, lai pārkāpumus nepieļautu. Tāpat atlīdzinājuma preventīvajai funkcijai nozīme būtu tādā lietā, kurā būtu konstatējami ļoti nozīmīgi personas tiesību aizskārumi (*Senāta 2018. gada 16. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-66/2018, ECLI:LV:AT:2018:0216.A420267914.2.S, 12. punkts*).

Kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanā nozīme var būt arī atlīdzinājumam, kas noteikts citos (jo sevišķi – salīdzināmos) gadījumos. Salīdzināmos gadījumos atlīdzinājumam ir jābūt līdzīgam, bet atšķirīgos gadījumos – atšķirīgam. Šī prasība izriet no tiesiskās vienlīdzības principa (*Senāta 2010. gada 16. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-104/2010, A42466905, 11.-15. punkts*).

Jautājuma izlemšanā par kaitējuma atlīdzinājumu citas lietas ir izmantojamas kā atskaites punkts. Tiesai ir jāizvērtē, kā atlīdzinājumu šajās lietās ir ietekmējis kaitējuma raksturs un kaitējuma nodarīšanas apstākļi (piemēram, tiesības saņemt atbildi uz iesniegumu nav tik nozīmīgas kā tiesības uz bērna aprūpi, savukārt dzīvokļa privatizācijas tiesību liegšana vairāku gadu garumā ir smagāks aizskārums nekā šo pašu tiesību liegšana īsākā laika posmā). Savukārt šo lietu faktiskie un tiesiskie apstākļi tiesai ir jāaplūko kontekstā ar konkrētās izskatāmās lietas apstākļiem. Ja lietas ir salīdzināmas, tad arī atlīdzinājumam ir jābūt līdzīgam. Ja tiesa atkāpjas no līdzšinējās tiesu prakses, tad tiesai sava nostāja ir jāpamato (*Senāta 2010. gada 16. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-104/2010, A42466905, 16.-17. punkts*).

Vienlaikus norādāms, ka nemantiskā kaitējuma apmērs nav nosakāms pilnīgi vienāds visās vienas kategorijas lietās, jo, pat ja nedaudz, tomēr var atšķirties katras lietas apstākļi vai brīdis, kad tiek taisīts spriedums par atlīdzinājuma piešķiršanu, kas arī var būt nozīmīgs, ņemot vērā naudas vērtības izmaiņas (*Senāta 2011. gada 6. maija sprieduma lietā Nr. SKA-155/2011, A42554406, 14. punkts*).

Senāts un Satversmes tiesa ir norādījusi, ka atbilstīgam atlīdzinājumam ir vairākas funkcijas – visupirms jau kompensācijas, samierināšanas, kā arī vispārējās un speciālās prevencijas funkcija. Minēto funkciju mērķis ir panākt efektīvu taisnīguma atjaunošanu un pamattiesību aizsardzību, jo Satversmes 92. panta trešajam teikumam atbilstošs ir tikai tāds atlīdzinājums, kas vienlaikus ir arī efektīvs tiesiskās aizsardzības līdzeklis (*Senāta 2007. gada 1. marta sprieduma lietā Nr. SKA-54/2007 8. punkts un 2011. gada 5. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-25/2011, A42440505, 11. punkts; Satversmes tiesas 2012. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-21-01 11.1. punkts*). Satversmes 92. panta trešajā teikumā ietvertais termins „atbilstīgs atlīdzinājums" nav interpretējams tādējādi, ka ar to būtu saprotams tikai naudas maksājums. Minētais termins ietver jebkuru taisnīgu gandarījumu, kas konkrētajā tiesiskajā situācijā ir samērojams ar personas tiesību aizskārumu. Tādējādi, ņemot vērā, piemēram, tiesību pārkāpuma veidu vai raksturu, apdraudēto tiesisko interesi, aizskarto tiesisko subjektu vai nodarītā kaitējuma smagumu, „atbilstīgs atlīdzinājums" var izpausties arī nemantiskā veidā. Atbilstīga atlīdzinājuma piešķiršana būtībā aptver visas minētās funkcijas. Kuru no tām konkrētajā gadījumā nepieciešams īstenot visvairāk vai kurai būtu piešķirama lielāka nozīme, izlemj tiesa nolūkā pēc iespējas efektīvāk aizstāvēt aizskartās personas pamattiesības. Nosakot atlīdzinājumu, tieši tiesa pauž valsts nostāju jautājumā par aizskarto tiesību un paša tiesību aizskāruma nozīmīgumu (*Senāta 2010. gada 16. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-104/2010, A42466905, 18. punkts; turpat Satversmes tiesas spriedumā*).

Kā jau tiesa konstatēja iepriekš, Atlīdzināšanas likuma 14. panta pirmā daļa paredz, ka nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Šā panta otrā daļa noteic, ka nemantisko kaitējumu atlīdzina, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, — atvainojoties vai samaksājot atbilstīgu atlīdzību.

No minētā izriet likumdevēja noteiktās prioritātes atlīdzinājuma veidu izvēlē, tas ir, pirmkārt, tiek atjaunots stāvoklis, kāds bija pirms kaitējuma nodarīšanas, un tikai tad, ja tas nav iespējams vai nav adekvāti, atlīdzinājums var būt arī iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās, vai atlīdzinājums naudā.

Nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumam ir jāatbilst nodarītajam kaitējumam. Tādējādi, jo nopietnāks kaitējums, jo ievērojamākam jābūt atlīdzinājumam. Tas attiecas gan uz atlīdzinājuma veida izvēli (iestādes atvainošanās vai atlīdzinājums naudā), gan atlīdzinājuma apmēru, ja izvēlēts atlīdzinājums naudā (*Senāta 2010. gada 16. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-104/2010, A42466905, 13. punkts*).

Tātad, lai noteiktu atbilstīgu atlīdzinājumu, ir jāvērtē virkne dažādu apstākļu: aizskarto tiesību nozīmīgums, aizskāruma smagums, cietušā rīcība un līdzatbildība, kā citi būtiski apstākļi, tostarp arī atlīdzinājums, kas noteikts citos (jo sevišķi – salīdzināmos) gadījumos.

No norādītā tiesiskā regulējuma arī izriet, ka personai pašai ir pienākums pierādīt nemantiskā kaitējuma faktu un pamatot atlīdzinājuma apmēru.

Kā izriet no lietas materiāliem, nemateriālā kaitējuma atlīdzinājums naudā (5000 *euro*) pieteicēja ieskatā ir vērtējams kā atbilstošs un samērīgs par ilgstošajiem pārdzīvojumiem, kas radās ne tikai no procesa iestādē, bet arī pēc prettiesiskā 2022. gada 3. maija lēmuma pieņemšanas tiesvedības gaitā.

Secināms, ka nemantiskā kaitējuma rašanos saista ne tikai ar par prettiesisku atzīto 2022. gada 3. maija lēmumu, bet arī ar laika periodu pēc minētā lēmuma pieņemšanas, proti, tiesvedības laiku.

No pieteikuma kopsakarā ar tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem izriet pieteicēja viedoklis, ka pieteicējs izjutis bezspēcības sajūtu un pazemojumu no amatpersonu puses, pierādot lēmuma prettiesiskumu iestādē un tiesā.

Ņemot vērā iepriekš izvērtētos apstākļus to kopumā un savstarpējā saistībā, tiesa atzīst, ka pieteicējam nav nodarīts tik būtisks tiesību aizskārums, kas būtu atlīdzināms naudā. Līdz ar to jau ar tiesas spriedumu 2022. gada 3. maija lēmuma atzīšana par prettiesisku un iepriekšējā stāvokļa atjaunošana atzīstama par atbilstošu pieteicēja aizskarto tiesību nozīmīgumam un smagumam, kā arī aizskāruma ilgumam. Tiesa uzskata, ka minētais sniegs arī gandarījumu pieteicējam, kā arī atturēs dienestu no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē (pieteicējs vērsis tiesas uzmanību uz līdzīgu gadījumu atkārtošanos).

Senāta tiesu prakses apkopojumā „Morālā kaitējuma atlīdzināšana administratīvajās lietās" (publicēts: at.gov.lv). norādīts, ka tiesu praksē atvainošanās ir diezgan plaši pielietots atlīdzināšanas veids; sabiedrībā vispārpieņemts veids, kā var tikt kompensēti nelieli emocionālie pārdzīvojumi, ir atvainošanās. Atvainošanās ir atbilstīgākais atlīdzinājuma veids, ar kuru atlīdzina morālo kaitējumu, kas nav smags (*sk. apkopojuma 109. punktu*). Savukārt naudā atlīdzināms ir vienīgi būtisks morālais kaitējums, tāds, kuru ar prasītā labuma piešķiršanu vairs nevar nedz juridiski, nedz faktiski atlīdzināt. Lielākajā daļā gadījumu, kad tiesa kā atbilstīgu atlīdzinājumu noteikusi naudas maksājumu, prettiesiskā rīcība izpaudusies kā cilvēktiesību aizskārums vai cits būtisks tiesību aizskārums (*sk. apkopojuma 112. punktu*); tiesu praksē par nozīmīgu tiesību aizskārumu tiek uzskatīts Satversmē un starptautiskajos tiesību avotos ietverto tiesību aizskārums (*sk. apkopojuma 54. punktu*).

Secināms, ka arī pastāvošajā tiesu praksē atzīts, ka nebūtisks tiesību aizskārums, kuram nav bijušas smagas sekas, nav atlīdzināms naudā.

Attiecīgi pieteicēja prasījums par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu naudā (5000 *euro*) ir nepamatots un noraidāms.

[16] Tiesa papildus norāda, ka pieteicējs nepamatoti saista atlīdzinājuma prasījumu ar dienesta Zemgales virsmežniecības 2019. gada 5. decembra lēmumu Nr. /numurs/ un spriedumiem lietā Nr. A420141220. Ar spriedumu lietā Nr. A420141220 nav konstatēts dienesta prettiesisks administratīvais akts vai tā izdošanas procesā pieļauts būtisks procesuālais pārkāpums (*sk. Administratīvās apgabaltiesas 2021. gada 31. maija spriedumu lietā Nr. A420141220, aplūkots Tiesu informācijas sistēmā*). Tādējādi lietā nav konstatējams zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats, uz ko norāda arī Administratīvā apgabaltiesa 2023. gada 25. aprīļa spriedumā lietā Nr. A420230522.

Tāpat kā tiesa noskaidroja tiesas sēdē, pieteicējs nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu saista ar par prettiesisku atzīto 2022. gada 3. maija lēmumu, kā arī ar laika periodu pēc minētā lēmuma pieņemšanas, proti, tiesvedības laika periodu, kas papildus apstiprina, ka nav pamatota pieteicēja atsauce uz

spriedumu lietā Nr. A420141220.

[17] Tiesa konstatē, ka no 2024. gada 25. janvāra tiesas sēdē sniegtā pieteicēja pārstāvja paskaidrojuma izriet (*sk. tiesas sēdes protokolu, lietas 42.-43. lapa*), ka pieteicējam nav atlīdzināti izdevumi par pārstāvja sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem, kā arī papildus iesniedza tiesā paskaidrojumu par izdevumiem saistībā ar juridiskajiem pakalpojumiem (*lietas 44. lapa*).

Savukārt no atbildētājas pārstāves paskaidrojumiem izriet, ka izskatāmajā gadījumā par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu ir jau izlemts ar dienesta 2023. gada 2. augusta lēmumu Nr. /numurs/ (*lietas 29.-30. lapa*) saistībā ar par prettiesisku atzīto 2022. gada 3. maija lēmumu.

Tiesa, pārbaudot lietas materiālus (pieteikumu, papildus iesniegto pieteicēja pārstāvja paskaidrojumu, sniegtos mutvārdu paskaidrojumus), nekonstatē, ka izskatāmajā lietā būtu iesniegts pieteikums (izteikts nepārprotams prasījums) atlīdzināt pieteicējam mantiskos zaudējumus, proti, atlīdzināt ar juridisko palīdzību radušos izdevumus saistībā ar par prettiesisku atzīto 2022. gada 3. maija lēmumu (minētie zaudējumi daļēji atlīdzināti ar dienesta 2023. gada 2. augusta lēmumu Nr. /numurs/) vai saistībā ar sniegto juridisko palīdzību pieteicējam citos tiesas procesos. Attiecīgi tiesa nevērtē minētos apstākļus, jo nav izteikts atbilstošs prasījums.

Turklāt tiesa norāda, ka gadījumā, ja pieteicējs nepiekrita 2023. gada 2. augusta lēmumam Nr. /numurs/, tas Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā bija pārsūdzams tiesā. Savukārt gadījumā, ja pieteicējs vēlējās saņemt mantisko zaudējumu atlīdzinājumu saistībā ar citiem administratīvajiem procesiem dienestā vai tiesvedībām tiesā, tad pieteicējam sākotnēji bija jāvēršas dienestā ar atbilstoša satura iesniegumu, tā ievērojot šai lietu kategorijai likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību (*Administratīvā procesa likuma 93. panta trešā daļa*).

[18] Atbilstoši administratīvo tiesu judikatūrai, kas veidojusies, ievērojot arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, tiesai ir pienākums argumentēt spriedumus, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausa argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa nav analizējusi kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, ir konstatējams pārkāpums. Tas, cik daudz spriedums ir jāargumentē, atkarīgs no lietas apstākļiem (*Senāta 2006. gada 12. septembra sprieduma lietā Nr. SKA-280/2006, A42119204, 8. punkts*).

Tiesa, pamatojoties uz procesuālās ekonomijas principu, neanalizē pārējos lietas materiālos ietvertos apsvērumus, jo tie nevar ietekmēt tiesas nolēmumu pēc būtības.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251. pantu, 289.-291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru noteiktu nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu, izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnesis A. Viksne